

[Avaleht](#) > ... > [Kohtuasja Algamine](#) > [Õigusabi](#) > [Poland](#)

Õigusabi

Sisu koostaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Poola

1 Millised kulud on seotud kohtumenetlusega ja kes peab need tavaliselt kandma?

Kohtumenetluse kulud on kulud, mille tasumine on vajalik selleks, et isik saaks kohtus oma õigusi nõuda või kaitsta. Need katavad kohtukulud ja juhul, kui pool esindab ennast vaidluses ise või muu õigusnõustaja kui advokaadi (*adwokat*), vandeadvokaadi (*radca prawny*) või patendivoliniiku (*rzecznik patentowy*) kaudu, ka poole või tema õigusnõustaja kohtusse sõitmise kulud ning summa, mis võrdub poole kohtusse ilmumise tõttu saamata jäänud töötasuga, kuid ei ole suurem kui ühe kutselise õigusnõustaja tasuga võrdväärne summa, ja kui poolt abistab õigusnõustaja, kes on advokaat, vandeadvokaat või patendivolinik, siis selle nõustaja tasuga.

Kohtukulud hõlmavad riigilõive ja muid kulusid.

Lõivu võetakse iga esitatud dokumendi eest, millele on lõiv kehtestatud. Tasulised dokumendid ja määrad on sätestatud 28. juuli 2005. aasta seaduses kohtukulude kohta tsiviilasjades (*Ustawa z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*). Seaduses on sätestatud ka lõivude suuruse arvutamise reeglid.

Eelkõige tuleb lõivu tasuda järgmiste dokumentide eest:

- hagiavaldus/vastuhagi;
- avaldus nõude laiendamise või muutmise kohta, mille tulemusena vaidlusalune väärtus suureneb;
- apellatsioonkaebused (*apelacja ja zażalenie*);
- kassatsioonkaebus kõrgeima astme kohtule (*skarga kasacyjna*) ja kaebus jõustunud kohtuotsuse õigusvastaseks tunnistamiseks;
- kaja tagaseljaotsuse peale;
- kaebus maksekäsu peale;
- esmane sekkumine (*interwencja główna*) ja teisene sekkumine (*interwencja uboczna*);
- taotlus hagita menetluse algatamiseks;
- pankrotiavaldus;
- kinnistusraamatuse kandmise / kinnistusraamatust kustutamise taotlus;
- taotlus riiklikusse kohturegistrisse (*Krajowy Rejestr Sądowy, KRS*) ja pandiregistrisse kandmiseks ning selliste kannete muutmiseks või kustutamiseks;
- teistmisavaldus;
- hagi vahekohtuotsuse tühistamiseks;
- kaebus kohtusekretäri otsuse peale;
- kaebus kohtutäituri tegevuse peale;
- taotlus toimiku alusel järgmiste dokumentide väljastamiseks: duplikaat, väljavõte, õiend, väljakirjutus, muu dokument või ära kiri ning kinnistusraamatu ära kirja taotlus (kehtib registritasu).

Kulud hõlmavad muu hulgas järgmist:

- kohtukuludest vabastatud poole sõidukulud, mis on seotud poole kohtusse ilmumisega, kui kohus on sellise korralduse andnud;

- tunnistaja kohtusse ilmumise ja seotud reisi- ja majutuskulude ning saamata jäänud töötasu või sissetulekute hüvitamine;
- kohtuasjas poolele määratud eksperttunnistajate, tõlkijate ja eestkostjate tasude ja kulude hüvitamine;
- kindlamääralsed kulud tõendite kogumiseks kohtuekspertide kogu arvamuse alusel;
- teistele isikutele või asutustele makstavad tasud ja nende kulude hüvitamine;
- muude tõendite kogumise kulud;
- loomade ja esemete transpordi ja hoidmise kulud;
- paigutamise ja kinnipidamise kulud;
- ühekordsed summad kohtu määratud eestkostjatele taustauuringu tegemise eest abielu kehtetuks tunnistamise, lahutuse ja lahuse küsimustes ning vanemaga kohtulikult korraldatud kohtumiste järelevalve eest;
- kohtuarsti tõendi kulud;
- vahendamise kulud pärast kohtusse pöördumist;
- teadaannete kulud.

Kui seadusest ei tulene teisiti, peab kohtukulud tasuma pool, kes esitab kohtule tasulise või kulu tekitava dokumendi.

Mõned õigussubjektid on kohtukulude tasumisest seaduse alusel vabastatud (taotlus ei ole vajalik), näiteks:

- isaduse või emaduse tuvastamist taotlev ja sellega seotud nõudeid esitav pool (kui isaduse tuvastamise hagi osutub ilmselgelt alusetuks, võib kohus menetlust lõpetavas otsuses tasumata kohtukulud välja mõista hagejalt, võttes arvesse juhtumi kõiki asjaolusid);
- elatist nõudev pool ja kostja elatise vähendamist käsitlevas kohtuasjas;
- pool, kes taotleb lepingutingimuste ebaausaks tunnistamist;
- töötaja, kes esitab hagi või taotleb hagita menetlust, välja arvatud juhul, kui nõude väärtus on üle 50 000 Poola zloti, või isik, kes esitab apellatsioonkaebuse sotsiaalkindlustusjuhtumises;
- vaimse tervisega seotud kohtuasja pool;
- teovõimetu isik oma teovõimetuse seisundi tühistamise või muutmise menetluses.

Kui kulud on seotud kohtu omal algatusel võetud meetmega (nt kui kohus võtab vastu tõendid, mida pool ei ole taotlenud), tasub kulud esialgu riigikassa. Muud kulud katab esialgu pool, kes nende aluseks oleva hagi sisse andis. Kohus võib nõuda poolelt kulude katteks ettemaksu ja kui ettemakset ei tehta, siis kohus taotletud toimingut ei tee. Otsuse võimalike enammakstud ettemaksusummade hüvitamise ja kantud kulude hüvitamise kohta teeb kohus lõplikus kohtuotsuses.

Lõplikus otsuses otsustab kohus ka selle, kes ja millises proportsioonis lõpuks menetluskulud kannab. Hagimenetluses kehtib reegel, et kõik kulud kannab kohtuvaidluse kaotanud pool (st kulud, mille on maksnud see pool, ja kulud, mille on tasunud teine pool). Kui hagi rahuldatakse osaliselt, võib kohus anda korralduse, et pooled kannavad oma kulud ise (otsustada, et kumbki pool ei pea hüvitama teise poole kulusid), või jagada need proportsionaalselt (vähem edukas pool peab hüvitama teisele poolele osa kuludest, nagu kohus on määranud). Hagita menetluses (mida kasutatakse paljudel juhtudel näiteks lapsega seotud oluliste küsimuste otsustamiseks, pärandi omandamiseks või kaasomandi lõpetamiseks) kehtib reegel, et kulud tasaarvestatakse vastastikku. Olenevalt olukorrast, sealhulgas sõltuvalt poolte käitumisest menetluse ajal, on kohtul siiski kaalutusõigus otsustada teisiti, näiteks lasta ühel poolel kanda kõik kulud, sealhulgas ka teiste poolte kantud kulud.

2 Mis täpselt on tasuta õigusabi?

Tasuta õigusabi osutatakse selleks, et hõlbustada raskes elulises või majanduslikus olukorras olevate inimeste juurdepääsu õiguskaitsele.

Tasuta õigusabi reguleerivad järgmised õigusaktid:

a) riigisiseste kohtuasjade puhul: tsiviilkohtumenetluse seadustik ja seadus kohtukulude kohta tsiviilasjades;

b) piiriüleste kohtuasjade puhul: lisaks punktis a nimetatud õigusaktidele ka seadus, mis käsitleb õigust tasuta õigusabile Euroopa Liidu liikmesriikides toimuvates tsiviilkohtumenetlustes ja õigust tasuta õigusabile vaidluse lahendamiseks kompromissiga enne menetluse algatamist (*Ustawa o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu*

ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania).

Piiriülesed kohtuasjad on kohtuasjad, mille puhul taotleja, kelle alaline või peamine elukoht on teises Euroopa Liidu liikmesriigis (v.a Taani), taotleb õigusabi Poola Vabariigis toimivas või Poolas algatatavas menetluses või Poola kohtute pädevusse kuuluva tsiviilvaidluse lahendamiseks kompromissiga. Samuti hõlmavad need kohtuasju, mille puhul taotleja, kelle alaline või peamine elukoht on Poola Vabariigis, taotleb õigusabi teises Euroopa Liidu liikmesriigis (v.a Taani) toimivas või algatatavas menetluses või sellise riigi kohtute pädevusse kuuluva tsiviilvaidluse lahendamiseks kompromissiga.

Tasuta õigusabi sisaldab järgmist:

- vabastus kohtukulude tasumisest, nii et pool ei pea menetluse algatamisel ja menetluse ajal tasuma ette löive ja kulusid, sealhulgas kohtusse sõitmise kulusid, kui kohus annab isikule korralduse kohtusse ilmuda;
- õigusnõustaja määramine kohtu poolt kohtumenetluses, sealhulgas menetluse algatamise dokumendi koostamiseks (piiriüleste juhtumite puhul ka õigusnõustamiseks ja vaidluse kohtuväliseks lahendamiseks kompromissiga), nii et osapoolt esindab tasuta professionaalne advokaat;
- peale selle piiriüleste kohtuasjade puhul, kui taotleja taotleb õigusabi teises Euroopa Liidu liikmesriigis toimivas või algatatavas menetluses:

a) vabastus kuludest, mis on seotud õigusabitaotluse ja taotluse toetuseks vajalike dokumentide tõlkimise kuludega teises liikmesriigis;

b) advokaadi või vandeadvokaadi määramine õigusabi andmiseks Poola Vabariigis asuvalle taotlejale teises liikmesriigis läbiviidud või algatatavas menetluses kuni kuupäevani, mil selle liikmesriigi pädev asutus saab õigusabi taotluse.

Tasuta õigusabi võib olla täielik või osaline. Kui abi on osaline, võib see katta ainult õigusnõustaja määramise kohtu poolt ilma vabastuseta kohtukulude tasumisest või õigusnõustaja määramise kohtu poolt koos osalise vabastamisega kohtukulude tasumisest (nt teatav osa kuludest või teatav kuluartikkel).

Poolas on tasuta õigusabi (nieodpłatna pomoc prawna) raames võimalik saada ka ad hoc ehk sihtotstarbelist õigusabi. Tasuta õigusabi reguleerib 5. augusti 2015. aasta seadus tasuta õigusabi, tasuta tsiviilnõustamise ja õigushariduse kohta (Ustawa z 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej). Tasuta õigusabi hõlmab järgmist:

- advokaadi või vandeadvokaadi pakutav tasuta õigusnõustamine, ka seoses käimasolevate kohtumenetlustega;
- dokumendiprojekti tasuta koostamine, välja arvatud menetlusedokumentid pooleliolevates kohtumenetlustes;
- kohtukulude tasumisest vabastamise taotluse tasuta koostamine ja/või kohtu poolt õigusnõustaja määramise taotluse tasuta koostamine käimasolevas kohtumenetluses;
- tasuta vahendamine.

3 Millistel tingimustel tasuta õigusabi antakse?

Kohtumenetluses saavad tasuta õigusabi nii füüsilised kui ka juriidilised isikud, samuti organisatsioonilised üksused, kellel on seaduse kohaselt õigus olla sellise menetluse pool.

Füüsiline isik võidakse kohtukulude tasumisest vabastada, kui ta ei saa neid kulusid endale või oma perele raskusi tekitamata kanda või seab sellega enda või pere selliste raskuste tekkimise ohtu.

Juriidilise isiku või seaduse alusel kohtumenetluses poolena osalemise õigusega organisatsioonilise üksuse, kes ei ole juriidiline isik, võib kulude tasumisest vabastada, kui tal puuduvad nende katmiseks piisavad vahendid. Äriühingud (välja arvatud juhul, kui ainoosanik või -aktsionär on riigikassa) peaksid tõendama ka seda, et nende osanikel või aktsionäridel ei ole piisavalt vahendeid äriühingu vara suurendamiseks või äriühingule laenu andmiseks.

Ühiskondlikud organisatsioonid, kes ei tegele ettevõtlusega, võivad kohtukuludest vabastamist taotleda ka juhtudel, mis on seotud sotsiaal-, teadus-, haridus-, kultuuri-, spordi-, heategevus- või eneseabialase tegevusega tarbijakaitse, keskkonnakaitse ja sotsiaalhoolekande valdkonnas.

Tasuta õigusabi saamiseks ei ole sissetuleku künniseid kehtestatud. Kohtul on siin kaalutusõigus, võttes arvesse poole tulude, varade ja kulude koosseisu, sealhulgas tema ülalpeetavate arvu. Kohus võib ka järeldada, et poolel puuduvad piisavad vahendid õigusnõustaja tasude maksmiseks, kuid tal on piisavalt vahendeid, et katta kohtukulud kas osaliselt või isegi täielikult.

Lisaks võib kohus riigisiseses menetluses keelduda õigusnõustaja määramisest isegi siis, kui pool ei ole maksevõimeline, kui ta leiab, et õigusnõustaja kaasamine ei ole vajalik. Praktikast tuleb seda ette siis, kui juhtum ei ole keeruline, eriti kui pool on menetluse käigus seni näidanud, et ta tunneb seadust ja menetlust.

Piiriüleses menetluses võib kohus keelduda tasuta õigusabi andmisest isikutele, kes elavad või viibivad teises ELi liikmesriigis, välja arvatud Taanis, kui esitatud nõue või taotletav õiguste kaitse on ilmselgelt põhjendamatu. Tasuta õigusabi andmisest võib keelduda ka põhikohtuasjas, kui taotlejale on selles asjas enne tsiviilkohtumenetluse algatamist antud tasuta õigusabi vaidluse rahumeelseks lahendamiseks, kuid kokkuleppele ei jõutud.

Tasuta õigusabi saamise ametlikuks tingimuseks on, et taotlus tuleb esitada kohtule allpool punktides 6–8 sätestatud viisil.

Vaatamata eespool toodule võib isikut, kes ei oska poola keelt, kohtuasja läbivaatavale kohtule (või kohtule, kes peaks hakkama asja arutama, kui taotlus esitatakse enne menetluse algatamist) esitatud taotluse korral abistada istungi ajal tasuta tõlk. Selline taotlus ei pea vastama vorminõuetele, nagu näiteks tasuta õigusabi taotlusele esitatavad nõuded. See on sätestatud 27. juuli 2001. aasta üldkohtute korralduse seaduse (*Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku prawo o ustroju sądów powszechnych*) artiklis 5. Seevastu isik, kes soovib tasuta abi menetlusdokumentide ja kohtule esitatavate dokumentide tõlkimisel, peab esitama õigusabi lihttaotluse.

Tasuta õigusabi saavad ainult füüsilised isikud, sh üksikettevõtjad, kes ei anna tööd teistele isikutele (füüsilisest isikust ettevõtjad), kui nad ei suuda tasulise õigusabi kulusid kanda.

Advokaat või vandeadvokaat võib tasuta õigusabi andmisest mõjuvatel põhjustel keelduda, kuid ta peab tasuta õigusabi saamise õigusega isikut teavitama maakonna (powiat) teistest tasuta õigusabi osutavatest keskustest.

Kui leitakse, et tasuta õigusabi saamise õigusega isiku teatatud probleemi ei ole võimalik tasuta õigusabi osutamise kaudu täielikult või osaliselt lahendada, eriti kui probleem ei ole olemuselt üksnes õiguslik, peab advokaat või vandeadvokaat teavitama isikut muudest võimalustest saada asjakohast abi tasuta nõustamisteenuste osutajatelt. Näiteks võivad nad anda teavet tasuta nõu andva üksuse teenuste kohta nõustamist käsitleva teabelehe vormis (karta informacyjna poradnictwa).

Lisaks, kui tasuta õigusabi peaks hõlmama tasuta vahendamist, ei anta seda juhul, kui kohus või muu asutus on asja vahendamisele suunanud ja kui on põhjendatud kahtlus, et poolte suhetes esineb vägivalda.

4 Kas tasuta õigusabi antakse kõikide menetlusliikide korral?

Jah. Tasuta õigusabi võib saada kõigis tsiviilasjades, sealhulgas perekonna-, kaubandus-, töö- ja sotsiaalkindlustusasjades (nt vanaduspensionid ja annuiteedid).

5 Kas eriolukordade jaoks on olemas erikord?

Eriolukordade jaoks erikorda kehtestatud ei ole.

6 Kust saada tasuta õigusabi taotluse vorm?

Riigisisestes menetlustes tasuta õigusabi taotlemiseks ametlikku vormi ei ole. Taotlus esitatakse lihtsalt kirjalikult või suuliselt.

Piiriüleste kohtuasjade puhul võib kasutada ametlikku vormi, mis on esitatud komisjoni 9. novembri 2004. aasta otsuses nr 2004/844/EÜ, millega kehtestatakse õigusabitaotluse vorm, mis on sätestatud nõukogu direktiivis 2003/8/EÜ, millega parandatakse õigusabi kättesaadavust piiriüleste vaidluste korral, kehtestades sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi kohta ühised miinimumeeskirjad. Vorme saab nende kohtute kantseleist, kus

menetlus on pooleli või kus see algatatakse. Neid võib alla laadida ka justiitsministeeriumi veebisaidilt. Vormi kasutamine ei ole siiski kohustuslik. Taotlus peaks sisaldama andmeid taotleja perekonnaseisu, varade, sissetulekute ja elatusallikate kohta. Tasuta õigusabi taotlus vaidluse rahumeelseks lahendamiseks enne tsiviilkohtumenetluse algatamist peab sisaldama ka juhtumi asjaolude üksikasjalikku kirjeldust.

Vormi kasutamine on kohustuslik ainult teises liikmesriigis lahendatava piiriülese kohtuasja puhul, mis puudutab Poola kodanikku või Poolas alalist elamisõigust omavat isikut.

Piiriüleste kohtuasjade puhul võib taotluse esitada mitte ainult poola, vaid ka inglise keeles.

7 Millised dokumendid tuleb esitada koos tasuta õigusabi taotluse vormiga?

Riigisiseses menetluses kohtukulude tasumisest vabastamise või õigusnõustaja määramise taotlusele tuleb lisada perekonnaseisu, varade, sissetulekute ja elatusallikate deklaratsioon kooskõlas justiitsministri 3. oktoobri 2016. aasta määrusega, mis käsitleb kohtu määratud advokaadi antud tasuta õigusabi tasumist riigikassa poolt (*Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu*). Poolakeelsed elektroonilised vormid on kättesaadavad kohtute veebisaitidel, justiitsministeeriumi veebisaidil ja paberkanalil kohtukantseleides. See on ametlik nõue ja kui mis tahes puudusi ei parandata ühe nädala jooksul pärast kohtu nõuet, jäetakse taotlus rahuldamata. Kui taotluses esitatud asjaolud tekitavad küsimusi, võib kohus anda korralduse uurida taotleja tegelikku olukorda, eelkõige nõudes taotlejalt lisaselgitusi või -dokumente.

Piiriüleses menetluses peab isik, kelle alaline või peamine elukoht on teises ELi liikmesriigis (välja arvatud Taanis), lisama taotlusele järgmise:

- dokumendid, mis kinnitavad taotluses esitatud andmeid;
- taotleja kodakondsust, alalist või peamist elukohta tõendavad dokumendid ja kui taotleja ei ole liikmesriigi kodanik, siis tõendavad dokumendid, mis kinnitavad, et taotleja elab liikmesriigi territooriumil selle riigi seaduse kohaselt;
- taotleja avaldus selle kohta, kas taotlejale on juba antud tasuta õigusabi vaidluse rahumeelseks lahendamiseks, ja kui sellist abi on antud, kuid kokkuleppele ei jõutud, siis selle põhjuste selgitus.

Eespool nimetatud dokumendid peaks poola või inglise keelde tõlkima isik, kes on kvalifitseeritud tõlkima ametlikke dokumente selles liikmesriigis, kust taotlus pärineb.

Kui piiriüleses menetluses esitatud taotlus ei sisalda nõutavat teavet või tekivad kahtlused selle õigsuse suhtes, nõuab kohus taotlejalt lisaselgituse või -dokumentide esitamist kuni ühe kuu pikkuse kindlaksmääratud tähtaja jooksul. Eelkõige võib taotleja esitada koopiad maksudeklaratsioonidest, pangakontode, pangahoiuste või väärtpaberihoiuste väljavõtetest või tõenditest, mis näitavad töötasu, teenitud tulude ja muude tasude või hüvitiste, pensionide, annuiteetide ja elatisraha suurust. Kui tähtjast ei peeta kinni, vaatab kohus taotluse läbi esitatud andmete alusel.

Et riigisiseses või piiriüleses menetluses taotluse menetlemist kiirendada, tuleks praktikas esitada kohe kõik dokumendid, mida taotleja peab vajalikuks oma rahalise olukorra tõendamiseks, eelkõige eespool nimetatud dokumendid.

Kui taotletakse tasuta õigusabi, peab taotlus sisaldama taotleja kinnitust, et tal puuduvad tasulise õigusabi kulude katmiseks piisavad vahendid. Seoses oma ettevõtlustegevusega tasuta õigusabi taotlej isik peab lisaks esitama deklaratsiooni, et ta ei ole viimase aasta jooksul teisi isikuid tööle võtnud. Eelnimetatud deklaratsioonid tuleb koostada tasuta õigusabi keskustes kättesaadavate eelnevalt kindlaksmääratud vormide alusel. Deklaratsioonid tuleb esitada tasuta õigusabi osutavale isikule.

Kuna tasuta õigusabi antakse tavaliselt pärast taotluse esitamist otse keskses, peaks taotlejal olema kaasas ka isikut tõendav dokument ja kõik õigusküsimuse esitamiseks vajalikud dokumendid, et osutatav abi oleks tõhus.

8 Kuhu esitada tasuta õigusabi taotlus?

Taotlus kohtukulude tasumisest vabastamiseks või õigusnõustaja määramiseks tuleb esitada kohtule, kuhu riigisisese vaidluse lahendamiseks pöörduakse või kus seda juba menetletakse.

Füüsiline isik, kelle elukoht või alaline viibimiskoht on mõnes ELi liikmesriigis (välja arvatud Taanis), kes taotleb tasuta õigusabi Poola kohtus pooleliolevas või Poola kohtus algatatavas piiriüleises menetluses, võib taotleda tasuta õigusabi kohtult, kus sisuline menetlus on pooleli või kus see algatatakse. Kui taotlus puudutab tasuta õigusabi täitemenetluses, tuleb see esitada sellele rajoonikohtule, kes on pädev piirkonnas, kus otsust täidetakse. Tasuta õigusabi taotlusi võib esitada ka Poola justiitsministeeriumi või taotleja elukoha või alalise viibimiskoha liikmesriigi määratud pädeva asutuse kaudu. Justiitsministeerium edastab sellised taotlused viivitamata pädevale kohtule.

Füüsiline isik, kelle alaline või peamine elukoht on Poolas ja kes taotleb tasuta õigusabi teises liikmesriigis (välja arvatud Taanis) pooleliolevates või algatatavates menetlustes, võib esitada taotluse teise liikmesriigi pädevale kohtule. Taotluse võib esitada ka Poolas asuva alalise või peamise elukoha järgse pädeva regionaalse kohtu kaudu.

Taotluse tasuta õigusabi süsteemi alusel õigusabi saamiseks võib esitada mõnele Poola tasuta õigusabi keskusele, mis töötavad rajoonides ja rajoonilinnades. Keskuste kaart ja kontaktandmed on kättesaadavad aadressil <https://darmowapomocprawna.ms.gov.pl/pl/mapa-punktow/>.

9 Kuidas ma saan teada, kas mul on õigus saada tasuta õigusabi?

Otsuse kohtukuludest vabastamise taotluse või kohtu poolt õigusnõustaja määramise kohta edastab taotlejale Poola kohus. Teavet taotluse seisu ja selle rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta saab kohtu kantseleist ka telefoni või e-posti teel.

Tasuta õigusabi taotlejaid teavitatakse otse keskuses, kus tasuta õigusabi osutatakse, kas neil on õigus tasuta õigusabi saada.

10 Kuidas peaksin toimima, kui mul on õigus saada tasuta õigusabi?

Kohtukuludest vabastamise korral ei ole vaja lisameetmeid võtta. Kui aga kulude tasumisest vabastatud pool peab kandma oma õiguste kaitsmiseks kulusid (nt tõlkekulud või kohtusse sõitmise kulud, kui pool kutsutakse kohtusse kohale), peab pool taotlema kohtult nende kulude katmiseks ettemakset. Vastasel juhul võib kohus eeldada, et kohtukulude tasumisest vabastatud pool katab esialgu kulud ise ja seejärel hüvitatakse need talle. Kui ettemakse tehakse, tuleb kulud tasuda arвете alusel ühe kuu jooksul alates ettemakse saamisest ja igal juhul enne menetluskulude lõpliku tasaarvestamise kohta otsuse tegemist.

Kui advokaat või vandeadvokaat on määratud, tuleks temaga ühendust võtta. Kohus võib advokaadi või vandeadvokaadi määramise otsuse koopia taotlejale kätte toimetada, kuid ilma määratud advokaadi või vandeadvokaadi täieliku nime ja büroo aadressita. Need andmed saadab kohus järgmise kirjaga pärast seda, kui pädev piirkondlik advokatuurinõukogu või piirkondlik vandeadvokaatide koda on need talle teatanud.

Isik, kelle kohus on enne menetluse algatamist täielikult või osaliselt kohtukuludest vabastanud, peab lisama hagiavaldusele või muule menetluse algatamise dokumendile sellise otsuse koopia.

Tasuta õigusabi süsteemi raames saab tasuta õigusabi saamise tingimustele vastavaks tunnistatud isik seda soovitud vormis otse tasuta õigusabi keskuses.

11 Kes valib mulle advokaadi, kui mul on õigus saada tasuta õigusabi?

Advokaadi või vandeadvokaadi määrab vajadust mööda piirkondlik advokatuurinõukogu või piirkondlik vandeadvokaatide kogu, kuid kui avalduses on nimetatud konkreetne õigusnõustaja, määratakse võimaluse korral ja õigusnõustaja nõusolekul taotleja nõustajaks tema. Advokaat või vandeadvokaat võib mõjuvatel põhjustel juhtumi käsitlemisest keelduda ja sel juhul määrab iseregulatsiooni organ teise õigusnõustaja. Menetluse käigus võib taotleda juba määratud õigusnõustaja asendamist, kuid ka selleks peavad olema mõjuvad

põhjused.

Taotlusesse võib märkida soovi, et õigusnõustaja valdaks hästi teatavat võõrkeelt ja oleks kindla õiguselukutse taustaga, eelkõige advokaat või vandeadvokaat. Praktikas rahuldab kohus sellise taotluse.

Tasuta õigusabi süsteemis ei ole advokaadi ega vandeadvokaadi valimine võimalik. Sellist õigusabi osutab taotleja valitud õigusabikeskuses töötav advokaat või vandeadvokaat või selle advokaadi või vandeadvokaadi volitatud praktikant.

12 Kas tasuta õigusabi hõlmab kõiki menetluskulusid?

Pool, kes on kohtukulude tasumisest täielikult vabastatud, ei maksa kohtulõive ega kanna mingeid kulusi. Kohtukuludest osalise vabastamise korral peab pool katma kohtukulud ja -lõivud ulatuses, mida vabastus ei hõlma. Kui see pool võidab kohtuasja, annab kohus menetlust lõpetavas otsuses kohtuvaidluse kaotanud poolele korralduse need kulud kohtuasja võitnud poolele hüvitada.

Kui kohtukuludest vabastatud pool kaotab kohtuvaidluse täielikult või osaliselt, kohustab kohus lõppotsuses seda poolt vastaspoole kohtumenetlusega seotud kulusid hüvitama (kuid mitte riigikassa kantud kulusid).

13 Kes kannab muud kulud, kui mul on õigus saada ainult piiratud õigusabi?

Osaliselt kohtukuludest vabastatud isik on kohustatud tasuma ülejäänud kohtukulud.

14 Kas tasuta õigusabi hõlmab ka apellatsioonkaebusi?

Esimese astme kohtu antav õigusabi hõlmab ka apellatsiooni- ja täitemenetlusi. Pool, keda esimese astme kohtus ei esinda õigusnõustaja (nt advokaat), võib seda abi taotleda teises astmes. Kui on vaja esitada erakorraline edasikaebus, peab pool esitama eritaotluse, mille alusel tehakse eraldi otsus ainult selle õigustoimingu kohta.

15 Kas tasuta õigusabi võidakse enne (või isegi tagasiulatuvalt pärast) menetluse lõppu tagasi võtta?

Kohus võib nii kohtukuludest vabastamise kui ka õigusnõustaja määramisena antava õigusabi tühistada, kui leitakse, et selle andmise põhjuseid ei esinenud või need on ära langenud. Mõlemal juhul on pool kohustatud tasuma kõik kohaldatavad tasud ja hüvitama kulud, kuid kulude hüvitamise puhul võib kohus anda poolele korralduse need hüvitada ainult osaliselt, võttes arvesse poole olukorra muutumist.

Erandi tühistamise korral võib kohus karistada poolt, kes on kohtukulude tasumisest vabastatud teadlikult esitatud valeandmete alusel, kuni 1000 Poola zloti suuruse rahatrahviga, ja poolt, kes on selliste andmete alusel saanud kohtu määratud õigusnõustaja abi, kuni 3000 Poola zloti suuruse trahviga. Sõltumata trahvi tasumise kohustusest peab pool tasuma kõik kohaldatavad lõivud ja katma kulud, mis on tema tasuda, või maksuma kohtu määratud õigusnõustaja tasud.

Kohus lükkab tagasi ja trahvib 2000 Poola zloti suuruse trahviga uuesti kohtukuludest vabastamist taotlevat isikut, kes on teadlikult esitanud valeandmeid oma perekonnaseisu, varade, sissetuleku ja elatusallikate kohta.

Poolele trahvi määramise otsuse võib edasi kaevata, nagu on kirjeldatud allpool punktis 16.

16 Kas ma võin tasuta õigusabi andmisest keeldumise vaidlustada?

Jah. Erandi tegemisest või õigusnõustaja määramisest keeldumise otsuse peale võib esitada kaebuse või, kui selle otsuse on teinud kohtunik, võib esitada kaebuse kohtuniku otsuse peale. Enne otsuse vaidlustamist tuleb ühe nädala jooksul alates otsuse kättetoimetamisest esitada kirjalik põhjendus. Pärast kirjaliku põhjendusega otsuse kättesaamist tuleb ühe nädala jooksul esitada kaebus otsuse teinud kohtule. Kohtusekretäri otsuse peale esitatud kirjaliku põhjenduse taotluse või apellatsioonkaebuse või kaebuse eest tasu ei võeta. Sarnane menetlus

kehtib ka varem antud kohtukuludest vabastuse või õigusnõustaja määramise tühistamise korral.

Seevastu ei saa isik, kellele tasuta õigusabi andmisest keelduti, sellist keeldumist vaidlustada.

Lisateave

- 28. juuli 2005. aasta seadus kohtukulude kohta tsiviilasjades;
- 17. novembri 1964. aasta tsiviilkohtumenetluse seadustik;
- 17. detsembri 2004. aasta seadus, mis käsitleb õigust saada tasuta õigusabi Euroopa Liidu liikmesriikides toimuvates tsiviilkohtumenetlustes ja õigust saada tasuta õigusabi vaidluse lahendamiseks kompromissiga enne menetluse algatamist;
- 2004/844/EÜ: komisjoni 9. novembri 2004. aasta otsus, millega kehtestatakse õigusabitaotluse vorm, mis on sätestatud nõukogu direktiivis 2003/8/EÜ, millega parandatakse õigusabi kättesaadavust piiriüleste vaidluste korral, kehtestades sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi kohta ühised miinimumeeskirjad;
- 5. augusti 2015. aasta seadus tasuta õigusabi, tasuta tsiviilnõustamise ja õigushariduse kohta;
- <https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc/npp>;
- <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-dotyczace-przyznania-prawa-pomocy-w-postepowaniu-w-sprawach-cywilnych-prowadzonym-w-panstwach-czlonkowskich-unii-europejskiej>;
- rajooni- ja regionaalsete kohtute veebisaidid.

17 Kas tasuta õigusabi taotlus peatab aegumistähtaja kulgemise?

Kohtukulude tasumisest vabastamise taotluste puhul ei peata asjaomase taotluse esitamine või vabastuse andmisest keeldumise otsuse peale esitatud kaebus käimasolevat menetlust, välja arvatud juhul, kui taotleja on saanud kohtukulude tasumisest vabastuse hagiavalduses esitatud taotluse alusel või enne hagiavalduse esitamist. Kui taotlus jäetakse lõplikult rahuldamata enne menetluskulude tasumise tähtaja möödumist, algab maksetähtaeg uuesti alates maksetaotluse kättetoimetamise kuupäevast või teatavatel juhtudel, kui poolt esindab advokaat või vandeadvokaat, alates kulude hüvitamise taotluse rahuldamata jätmise otsuse kättetoimetamise kuupäevast. Samal ajal ei mõjuta samadel asjaoludel põhinev uus taotlus õigusabikuludest vabastamiseks enam lõivu tasumise tähtaega.

Kohtupoolse õigusnõustaja määramise taotluste puhul ei peata asjaomase taotluse esitamine või määramisest keeldumise otsuse peale esitatud kaebus käimasolevat menetlust, välja arvatud juhul, kui taotlus esitati hagiavalduses või enne hagiavalduse esitamist. Kohus võib siiski asja arutamise peatada, kuni taotluse kohta on tehtud lõplik otsus. Seega ei saa kohus määrata ärakuulamist, kuid võib kavandatud ärakuulamise tühistada või edasi lükata.

Kui advokaadi- või vandeadvokaadipoolne esindamine on konkreetse menetlustoimingu tegemiseks kohustuslik (apellatsioonkaebuse esitamine kõrgeimale astmele (*skarga kasacyjna*), kohtuotsuse läbivaatamise taotlus, teatavad kaebused kohtuotsuste peale), peatab õigusnõustaja määramise taotluse esitamine kohtule enne selle toimingu tegemise tähtaja möödumist tähtaja kulgemise. Olenemata sellest, kas taotlus rahuldatakse või lükatakse tagasi, hakkab tähtaeg uuesti jooksmas. Iga uus taotlus, mis põhineb samadel asjaoludel, ei mõjuta enam tähtaja kulgemist.

Lisateave

- 28. juuli 2005. aasta seadus kohtukulude kohta tsiviilasjades;
- 17. novembri 1964. aasta tsiviilkohtumenetluse seadustik;
- 17. detsembri 2004. aasta seadus, mis käsitleb õigust saada tasuta õigusabi Euroopa Liidu liikmesriikides toimuvates tsiviilkohtumenetlustes ja õigust saada tasuta õigusabi vaidluse lahendamiseks kompromissiga enne menetluse algatamist;
- 2004/844/EÜ: komisjoni 9. novembri 2004. aasta otsus, millega kehtestatakse õigusabitaotluse vorm, mis on sätestatud nõukogu direktiivis 2003/8/EÜ, millega parandatakse õigusabi kättesaadavust piiriüleste vaidluste korral, kehtestades sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi kohta ühised miinimumeeskirjad;
- 5. augusti 2015. aasta seadus tasuta õigusabi, tasuta tsiviilnõustamise ja õigushariduse kohta;
- <https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc/npp>;
- <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze-dotyczace-przyznania-prawa-pomocy-w-postepowaniu-w-sprawach-cywilnych-prowadzonym-w-panstwach-czlonkowskich-unii-europejskiej>;
- rajooni- ja regionaalsete kohtute veebisaidid.

■ Viimati uuendatud: 28/04/2026

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.